

Az Alkotmánybíróság döntésének tájékoztató jelleggel közzétett, nem hivatalos szövege. A hivatalos közzétételre a Magyar Közlönyben, illetve az Alkotmánybíróság Határozatai című hivatalos lapban kerül sor.

IV/1507/2016.

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.IV.21.840/2015/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

Indokolás

I.

- [1] 1. Az indítványozó (Hunvald György) a Kúria Pfv.IV.21.840/2015/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be.
- [2] 1.1. A megelőző peres eljárásban megállapított tényállás szerint a peres eljárás felperese (a továbbiakban: indítványozó) korábban Budapest VII. kerületének volt a polgármestere. Vele és több társával szemben az ügyészség vádat emelt különböző bűncselekmények elkövetésének alapos gyanúja miatt. A lefolytatott büntetőeljárásról az alperesek által üzemeltetett internetes portálok is jelentek meg tudósítások.
- [3] Az I. rendű alperes által működtetett www.hvg.hu internetes portálon 2011. április 19-én jelent meg cikk „Hunvald György nagyrészt tagadta a vádakát” címmel. Ez az írás illusztrációként felhasznált az indítványozóról egy, az ügy kapcsán készült fényképet. A felvételen az indítványozó kitakarás nélkül jelent meg. A kép az eljárás azon szakaszában készült, amikor az indítványozót az előzetes letartóztatásának fenntartásáról döntő bíróság elé vezették. A képen az indítványozót a bíróság folyosóján büntetés-végrehajtási őr kíséri, a vezetősár és a bilincs kismértékben látszik. Maga a cikk arról számol be, hogy az indítványozó nagyrészt tagadta az önkormányzati ingatlanokkal, illetve a fiktív megbízási szerződésekkel kapcsolatos vádakát az ügy tárgyalásán a Fővárosi Bíróságon.

- [4] A II. rendű alperes által megjelentetett www.index.hu internetes oldalon 2009. november 16-án jelent meg cikk, amelynek címe „Hunvald lemondott a fizetéséről” volt. Ezt a cikket az előző képhez hasonló fénykép illusztrálta.
- [5] 1.2. Az indítványozó keresetében kérte, hogy a bíróság állapítsa meg: az alperesek az engedélye nélkül készített és felhasznált felvételek elkészítésével és felhasználásával megsértették a képmás védelméhez fűződő személyiségi jogát. Kérte továbbá, hogy a bíróság tiltsa el az alpereseket a további jogsértéstől és nem vagyoni kártérítés jogcímén 350.000 forint és kamatai megfizetésére kötelezze személyenként az alpereseket.
- [6] Az elsőfokú bíróság megállapította ítéletében, hogy az I. rendű alperes megsértette az indítványozó képmáshoz fűződő személyiségi jogát azzal, hogy a kiadásában megjelenő internetes portálon 2011. április 18-án (helyesen: 19-én) megjelent cikk illusztrációjaként az indítványozót vezetősáron és bilincsben ábrázoló fényképeket közölt az indítványozó hozzájárulása nélkül. Az elsőfokú bíróság az I. rendű alperest eltiltotta a további jogsértéstől, valamint kötelezte, hogy 15 napon belül fizessen meg az indítványozónak 350.000 forint tőkét és ennek a megjelenés napjától a kifizetés napjáig számított törvényes kamatát.
- [7] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a II. rendű alperes is megsértette az indítványozó képmáshoz fűződő személyiségi jogát azzal, hogy a kiadásában megjelenő internetes portálon 2009. november 16-án megjelent cikk illusztrációjaként az indítványozót vezetősáron és bilincsben ábrázoló fényképfelvételt közölt az indítványozó hozzájárulása nélkül. Az elsőfokú bíróság a II. rendű alperest is eltiltotta a további jogsértéstől és ugyancsak 350.000 forint tőke és járuléka megfizetésére kötelezte.
- [8] Az elsőfokú bíróság ítéletében kifejtette, hogy a következetes bírói gyakorlat szerint a közszereplői minőség megszűnik a büntetőeljárás során, még akkor is, ha a büntetőeljárás azzal kapcsolatos bűncselekmény miatt indult, amely az érintett személy közszereplőségével áll kapcsolatban. Mindezek alapján megállapította, hogy az indítványozó az ellene indult büntetőeljárás során nem minősül közszereplőnek, ezért a róla készített felvétel elkészítéséhez, nyilvánosságra hozatalához, illetve bármilyen felhasználásához a hozzájárulása lett volna szükséges. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az alperesek nem bizonyították, hogy az ilyen módon szükséges hozzájárulást a fényképek elkészítéséhez vagy felhasználásához az indítványozó megadta volna, így a jogsértés megállapítható volt.
- [9] Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint megalapozott volt az indítványozó nem vagyoni kártérítés iránti igénye is mindkét alperessel szemben. Az elsőfokú bíróság köztudomású tényként elfogadta, hogy nincs szükség a bekövetkezett hátrányok indítványozó általi tételes bizonyítására, hanem anélkül is elfogadható, hogy az indítványozót a felvételek megjelenésével okozati összefüggésben hátrányok érték, az indítványozó életét megnehezítették. Köztudomású ténynek tekinthető továbbá, hogy

a képi megjelenítés az olvasóra sokkal nagyobb benyomást tesz, emlékezetesebb, mintha ugyanezt a szövegösszefüggésben olvasná. Az elsőfokú bíróság szerint az indítványozó nem vagyoni kárigénye nem volt eltúlzott és annak megfelelően kötelezte az alpereseket a kártérítés megfizetésére.

- [10] 1.3. Az alperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, és az I. és II. rendű alperest terhelő nem vagyoni kártérítés összegét személyenként 200.000 forintra és késedelmi kamataira leszállította.
- [11] A másodfokú bíróság ítéletének indokolásában a jogalap tekintetében osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját, azonban a megállapított nem vagyoni kártérítés mértékét eltúlzottnak minősítette. Álláspontja szerint azt kellett mérlegelni, hogy az indítványozó számos sajtószervvel szemben terjesztett elő ugyanezen vagy hasonló képfelvételek megjelentetése okán kereseti kérelmet, így a megjelenéssel összefüggésben személyét ért hátrányok adott esetben kompenzálást nyertek. A másodfokú bíróság ezért a nem vagyoni hátrány ellensúlyozására alkalmas összeget a kialakult gyakorlat szerint minimális összegben tartotta indokoltnak megállapítani, ezért azt leszállította.
- [12] 1.4. Az I. rendű alperes felülvizsgálati kérelme folytán eljáró Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelemmel érintett részében hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta: a keresetet az I. rendű alperes vonatkozásában elutasította. (A II. rendű alperes csatlakozó felülvizsgálati kérelmét hivatalból elutasította.)
- [13] A Kúria mindenekelőtt utalt arra, hogy a jogerős ítélet helytállóan idézte fel az eddig követett bírói gyakorlatot abban a körben, hogy a büntetőeljárásban való részvétel alapvetően nem minősül közszereplésnek, ezért fő szabályként az érintett (ábrázolt) személy hozzájárulása szükséges a róla készült fényképfelvétel elkészítéséhez. A Kúria szerint ugyanakkor az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) újabb gyakorlata, illetve az Alkotmánybíróság legújabb határozataiban megnyilvánuló további vizsgálati szempontok alapot adhatnak az eddig követett bírói gyakorlat árnyaltabbá tételére.
- [14] A Kúria ítéletében megállapította: az indítványozó korábban politikus, közszereplő volt, illetve köztudomású, hogy a vele szemben indított büntetőeljárás kapcsolódott közszereplői minőségéhez, polgármesteri tisztségéhez. Az is köztudomású ténynek tekinthető, hogy a büntetőeljárás során az indítványozót előzetes letartóztatásba helyezték. A Kúria ítéletében utalt a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény 4. § (1) és (3) bekezdésére, a 10. §-ára és a Legfelsőbb Bíróság PK 14. számú állásfoglalására. Ezek alapján kiemelte, hogy a sajtószerv helyreigazítás kötelezettsége nélkül, objektív módon tudósíthat valamely büntetőeljárás aktuális állásáról. A Kúria hangsúlyozta, hogy a tudósítással szemben

követelmény az, hogy az összhangban álljon az adott eljárás aktuális állásával, és tartsa tiszteletben az ártatlanság vélelmét.

- [15] A Kúria a jelen esetben úgy ítélte meg, hogy az I. rendű alperes fényképet is tartalmazó tudósítása alapvetően megfelel ezen követelményeknek, figyelemmel arra is, hogy tartalmazza a büntetőeljárással kapcsolatban az indítványozó álláspontjának a lényegét is. Mindezen körülmények figyelembevételével a Kúria a konkrét esetben arra a következtetésre jutott, hogy a közszereplő indítványozónak közszereplői tevékenysége kapcsán vele szemben folytatott büntetőeljárás során az eljárás tárgyától nem lehet eltekinteni, az adott eljárás egyértelműen közérdeklődésre számot tartó olyan esemény volt, amelyről a sajtószervek jogosultak voltak objektív módon beszámolni. Tekintettel arra, hogy a büntetőeljárás tárgya az indítványozó közszereplői minőségéhez kapcsolódott, az arról való tudósítás céljából fénykép készítése és közzététele a Kúria szerint nem minősül az indítványozó képmásával történő visszaélésnek. A jelen esetben képmással való visszaélés a Kúria szerint csak akkor lenne megállapítható, ha a felvétel a tudósítás szöveges tartalmától függetlenül az indítványozó személyét önmagában is megalázó helyzetben ábrázolja. Ez azonban a Kúria szerint a jelen esetben nem állapítható meg. Az indítványozó a képen öltönyben látható, a bilincs, illetve a vezetősíj közvetlen rátekintéssel nem észlelhető külső, objektív szemlélet szerint. A felvétel tehát az indítványozót nem megalázó helyzetben mutatja be, személyiségi jogsértés ezáltal nem állapítható meg.
- [16] A Kúria hangsúlyozta, hogy a közérdeklődésre számot tartó eseményről való tudósítás joga és lehetősége elsőbbséget élvez az indítványozó képmás védelméhez fűződő jogához képest, figyelemmel arra is, hogy a képmással illusztrált tudósítás az indítványozó közszereplői tevékenységével hozható összefüggésbe.
- [17] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a támadott bírói döntés alaptörvényellenességét az Alaptörvény XXVIII. cikk (1)–(2) bekezdései vonatkozásában állította. Az indítványozó hangsúlyozta, hogy az I. rendű alperes által közölt fotón büntetés-végrehajtási ór kíséretében, vezetősíjjal és kivillanó bilincsben látható. A fényképfelvételt 2009. augusztus 11-én „a féléves előzetes letartóztatási tárgyalásakor” készítették a Pesti Központi Kerületi Bíróság épületében. Az ügyben ekkor még jogerős ítélet nem született. Az indítványozó előadta, hogy az I. rendű alperes a képet 2011. április 19-én a Fővárosi Bíróságon zajló tárgyalásról szóló tudósítás körében használta fel.
- [18] Az indítványozó álláspontja szerint a bűnösségére történő utalások (büntetés-végrehajtási ór, vezetősíj, bilincs) a jogerős ítélet meghozatala (2014. július 1.) előtt arra bátorították a nyilvánosságot, hogy bűnösnek tartsák, és előítéllettel álljanak az igazságügyi hatóságok által értékelt tényekhez.
- [19] Az indítványozó hivatkozott az EJEB gyakorlatára. Előadta, hogy az EJEB gyakorlatában „elismeri az ártatlanság vélelme és más, a tisztességes tárgyaláshoz való joghoz kapcsolódó jogok közötti egyértelmű kapcsolat meglétét abban az

értelemben, hogy amikor ezeket a jogokat megsértik az ártatlanság véelme is elkerülhetetlenül veszélybe kerül". Hivatkozott a Barbera, Messegue és Jabardo kontra Spanyolország, a Minelli kontra Svájc és az Allenet de Ribemont kontra Franciaország ügyekre.

- [20] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában hivatkozott továbbá az Európai Bizottság 2006-ban kiadott zöld könyvére az ártatlanság véelméről, és az Európai Parlament és Tanács által 2016. január 20-án elfogadott irányelvre a büntetőeljárás során az ártatlanság véelme joga egyes vonatkozásainak és a saját tárgyaláson való jelenlét jogának megerősítéséről.

II.

- [21] Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:
„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el.
(2) Senki nem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg.”

III.

- [22] Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett vizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság Abtv.-ben foglalt feltételeinek eleget tesz-e.
- [23] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a határidőben benyújtott alkotmányjogi panasz a határozott kérelem törvényi feltételeinek [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pont], továbbá a befogadhatóság Abtv. 27. §-ában foglalt követelményeinek eleget tesz.
- [24] Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az egyéb törvényi feltételeknek megfelelő alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {pl. 21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [20]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. Ezen feltételek vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [25] Az indítványozó álláspontja szerint az ügyben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést és egyben a támadott bírói döntés érdemére kiható alaptörvény-ellenesség kételyét veti fel, hogy a Kúria ítéletének meghozatala során nem volt tekintettel az ártatlanság véelméből fakadó alkotmányos követelményekre.

[26] Az Alkotmánybíróság az indítványban foglaltak alapján – különös tekintettel az EJEB hivatkozott döntéseire – úgy értékelte, hogy az alkotmányjogi panasz az ártatlanság vélelméből fakadó alkotmányos követelményekkel összefüggésben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vet fel, amely egyben szükségképpen befolyásolta a bírói döntés érdemi kérdéseit, ezért – a befogadási eljárás lefolytatásának mellőzésével – az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alkalmazásával az alkotmányjogi panaszt érdemben bírálta el.

IV.

[27] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.

[28] 1. Az ártatlanság vélelmét az Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bekezdése rögzíti. Eszerint senki nem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az ártatlanság vélelme a jogállam egyik alapelve, amely az 1989. évi XXXI. törvénnyel nyert alkotmányos rangot {30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [55]}.

[29] Az Alkotmánybíróság több határozatában hangsúlyozta, hogy „[a]z ártatlanság vélelme alapvetően magában a büntetőeljárásban érvényesül, a bűnösség megállapításának folyamatára korlátozódik, a bűnösség kérdésében való bírói döntésig tart.” {401/B/1992. AB határozat, ABH 1994, 528, 532., megerősítette: 3087/2016. (V. 2.) AB határozat, Indokolás [33]}. Az ebből fakadó alkotmányos követelmény lényege pedig abban ragadható meg: a büntetőjogi felelősségről való döntésre jogosult „a felelősség tisztázását szolgáló eljárás során elfogulatlanul, pártatlanul járjon el, bizonyítási kötelezettségét megalapozottan teljesítse, továbbá ne prejudikáljon.” {3258/2015. (XII. 22.) AB határozat, Indokolás [34]}. Az Alkotmánybíróság a 30/2014. (IX. 30.) AB határozatban hangsúlyozta azt is, hogy „[m]indez egyben garanciális jelentőségű akadályát képezi annak, hogy az eljárás alá vont személy a felelősség megállapításával járó hátrányos jogkövetkezményeket a felelősségének megállapítása nélkül szenvedje el” (Indokolás [56]).

[30] Az Alkotmánybíróság több határozatában kiterjesztően értelmezte az ártatlanság vélelmét, amely azon az elvi alapon nyugodott, hogy „a jogállam által védett élet- és jogviszonyok körében az ártatlanság vélelmének elve egyre több területen érvényesül” {3087/2016. (V. 2.) AB határozat, Indokolás [33]}.

[31] Az Alkotmánybíróság gyakorlata ugyanakkor következetes abban a kérdésben, hogy az ártatlanság vélelméből eredő jogvédelem korlátlanul nem terjeszthető ki. Az Alkotmánybíróság a 3087/2016. (V. 2.) AB határozatban hangsúlyozta korábbi gyakorlatából azt a megállapítást: „[a]z ártatlanság vélelme a felelősség kérdésében hozandó döntés folyamatán túl elsősorban azt a jogsérelmet hivatott megakadályozni, amelyet – törvénynek megfelelően lefolytatott eljárás során –

megállapított felelősség hiányában alkalmazott és utóbb reparáció nélkül maradt joghátrányok okozhatnak” (Indokolás [33]).

- [32] A fentiekből következően megállapítható, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az ártatlanság véelme – mint alkotmányos alapelv – nem kizárólag a büntetőeljárásban érvényesül, és esetenként vizsgálendő, hogy egy joghátrány az ártatlanság véelmének alkotmányos tartalmával összefüggésben áll-e.
- [33] 2. Az Alkotmánybíróságnak a jelen ügy érdemi vizsgálata során ezért elsőként azt kellett mérlegelnie: az ártatlanság véelmével összefüggésben áll-e az indítványozó által állított az a joghátrány, amely abból ered, hogy őt a sajtóban megjelent, a vele szemben indult büntetőeljárásról tudósító közlemény képi illusztrációján büntetés-végrehajtási őrrrel, vezetősíjjal és bilincssel mutatják.
- [34] Az Alkotmánybíróság a kérdés megítélése során figyelembe vette az EJEB esetjogát is. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy Magyarország az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló egyezmény (Emberi Jogok Európai Egyezménye, a továbbiakban: EJEE) részes állama, ezért az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a magyar alkotmányos mércék kidolgozásakor a jogvédelem minimális követelményeiként érvényesíti az egyezményt értelmező EJEB joggyakorlatának szempontjait {61/2011. (VII. 13.) AB határozat, megerősítette: 22/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [16]; 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [25]; 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [33]}.
- [35] Az Alkotmánybíróság a 3243/2014. (X. 3.) AB határozatban már vizsgálta az EJEE 6. cikk 2. bekezdését, amely rögzíti: „Minden bűncselekménnyel gyanúsított személyt mindaddig ártatlannak kell vélelmezni, amíg bűnösségét a törvénynek megfelelően nem állapították meg”. A 3243/2014. (X. 3.) AB határozatban foglaltak megisméltése nélkül, a konkrét ügygel összefüggésben az Alkotmánybíróság az EJEB gyakorlatából a következőket emeli ki.
- [36] Az EJEB gyakorlatában az ártatlanság véelmének lényege, hogy az eljárás alá vont személyt mindaddig úgy kell tekinteni, hogy nem követett el bűncselekményt, amíg az állam – bűnüldöző hatóságai útján – nem nyújt be elegendő bizonyítékot ahhoz, hogy egy független és pártatlan bíróságot meggyőzzön az érintett személy bűnösségéről. Az ártatlanság véelme megköveteli, hogy a bíróság tagjai ne abból a feltételezésből induljanak ki, hogy a vádlott elkövette azt a bűncselekményt, amellyel vádolják. [*Barbera, Messegue és Jabardo kontra Spanyolország* (10590/83), 1988. december 6., 77. bekezdés]
- [37] Az EJEB tehát az ártatlanság véelmét elsősorban büntetőeljárás garanciaként, a tisztességes eljárás (tárgyalás) egyik elemének fogja fel. Ugyanakkor elismeri az ártatlanság véelmének érvényesülését, így megsértésének lehetőségét a folyamatban lévő büntetőeljáráson kívül is. Az ártatlanság véelmének ezen aspektusából következő jogvédelem azt a célt szolgálja, hogy megvédje azon személyeket, akiket

az ellenük emelt vád alól felmentenek, vagy velük szemben a büntetőeljárást megszüntetik attól, hogy hivatalos személyek vagy hatóságok olyan bánásmódban részesítsék őket, mintha valóban elkövették volna azt a bűncselekményt, amelynek elkövetésével őket megvádolták [*Allen kontra Egyesült Királyság* (25424/09), 2013. július 12., 103. bekezdés].

- [38] Az EJEB gyakorlatában rámutatott, hogy a gyanúsítottal szembeni kényszerintézkedés foganatosítása nem sérti az ártatlanság védelmét. Ebből következően nem minősül az ártatlanság védelme megsértésének, ha az eljárás alá vont személyt előzetes letartóztatásba helyezik, és az elítéltekkel azonos körülmények között tartják fogva [*Peers kontra Görögország* (28524/95), 2001. április 19., 76–78. bekezdések]. Ha azonban a vádlottnak a bírósági tárgyaláson saját ruházata helyett az elítéltek egyenruhájában kell megjelennie – egyéb körülmények fennállása mellett – felveti az ártatlanság védelmének megsértését, mivel erősítheti a közvéleményben a vádlott bűnösségére vonatkozó benyomást [*Samoila és Cionca kontra Románia* (33065/03), 2008. március 4.]. Nem állapította meg az EJEB ugyanakkor az ártatlanság védelmének a megsértését abban az ügyben, ahol a vádlottat a bírósági tárgyaláson egy vasketreben tartották, mert minden ilyen jellegű eljárásban ezt a biztonsági intézkedést alkalmazta a bíróság, ezért az nem az érintett bűnössége kérdésében történő állásfoglalást fejezte ki [*Ashot Harutyunyan kontra Örményország* (34334/04), 2010. június 15., 136–140. bekezdések].
- [39] Az EJEB a *Minelli kontra Svájc* ügyben megállapította, hogy „[a]z ártatlanság védelme sérelmet szenved, amennyiben a vádlottra vonatkozó valamely bírósági határozat azt a védelmet tükrözi, hogy a vádlott bűnös, anélkül, hogy bűnösségét a törvénynek megfelelően bebizonyították volna, és lehetősége lett volna védekezési jogának gyakorlására” [*Minelli kontra Svájc* (8660/79), 1983. március 25., 37. bekezdés; lásd még: *Garycki kontra Lengyelország* (14348/02), 2007. február 6., 66–70. bekezdések].
- [40] Az EJEB hangsúlyozta több határozatában is, hogy a hatóságok tájékoztathatják a nyilvánosságot a nyomozásról és a bűnösség gyanújáról, ennek azonban feltétele, hogy ez nem jelentheti az eljárás alá vont személy bűnösségének a kijelentését [*Allenet kontra Franciaország* (15175/89), 1995. február 10., 38–41. bekezdések]. Az ártatlanság védelmét bármilyen hivatalos megállapítás hiányában is sérti, ha az érvelés azt sugallja, hogy a nyilatkozatot tevő hivatalos személy bűnösnek tekinti a vádlottat [*Butkevicius kontra Litvánia* (48297/99), 2002. március 26., 49. bekezdés].
- [41] Az EJEB gyakorlatában felmerült az ártatlanság védelmének sérelme a bűnösséget sugalló sajtókampánnyal összefüggésben is. Az EJEB ilyenkor azt vizsgálja, hogy a sajtótudósítás bármilyen módon befolyásolta-e a büntetőeljárásban eljáró bíróság, vagy más hatóság döntését, mert ez felvetheti az állam, illetve a közhatalmi szervek felelősségét. A konkrét ügyben az EJEB megállapította, hogy az EJE 6. cikk 2. bekezdésének sérelme nem merült fel, mert a bíróság a meghozott ítéletét kizárólag a vádhatóság által előterjesztett bizonyítékokra alapította [*Claes és Mások kontra*

Belgium (46825/99, 47132/99, 47502/99, 49010/99, 49104/99, 49195/99, 49716/99), 2005. június 2., 47. bekezdés].

- [42] 3. Összegezve a fentieket az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy mind a saját gyakorlatában, mind az EJEB gyakorlatában az ártatlanság véelme elsősorban büntetőeljárás garanciaként a tisztességes eljáráshoz való jog egyik eleme. Ugyanakkor az ártatlanság véelme – mint a jogállam részét képező alkotmányos alapelv – sérelme felmerülhet a büntetőeljáráson kívül is azon indoknál fogva, hogy megvédje azokat a személyeket, akiket az ellenük emelt vád alól felmentettek vagy velük szemben az eljárást megszüntették attól, hogy bármely hatóság vagy hivatalos személy úgy kezelje őket, mintha valóban elkövették volna a vád tárgyává tett bűncselekményt.
- [43] Az Alkotmánybíróság utal továbbá arra is, hogy az Európai Unió 2016. március 9-én elfogadta a büntetőeljárás során az ártatlanság véelme egyes vonatkozásainak és a tárgyaláson való jelenlét jogának megerősítéséről szóló 2016/343/EU parlamenti és tanácsi irányelvet (a továbbiakban: irányelv), amelyet a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény ültet át a hazai jogrendbe.
- [44] Az irányelv preambuluma 19. bekezdése előírja a tagállamok számára, hogy „megfelelő intézkedéseket kell tenniük annak biztosítására, hogy a média tájékoztatásakor a hatóságok ne utaljanak a gyanúsítottra vagy a vádlottra bűnösnek, egészen addig, amíg az említett személy bűnösségét jogszerűen meg nem állapították. Ennek érdekében a tagállamoknak tájékoztatniuk kell a hatóságokat annak fontosságáról, hogy megfelelően tartsák tiszteletben az ártatlanság véelmét, amikor a média számára tájékoztatást adnak vagy információkat fednek fel. Ez nem érintheti a sajtó és más médiumok szabadságát védő nemzeti jogot.”
- [45] Az irányelv preambuluma 20. bekezdése kiemeli azt is, hogy „[a]z illetékes hatóságoknak tartózkodniuk kell attól, hogy a gyanúsítottat vagy a vádlottat bűnösnek mutassák a bíróságon vagy a nyilvánosság előtt fizikai kényszerítő intézkedések – például bilincs, üvegfülke, ketrec vagy lábbilincs – alkalmazása révén, kivéve ha az említett intézkedések alkalmazására az adott ügyre jellemző biztonsággal kapcsolatos okból – ideértve annak megakadályozását, hogy a gyanúsított vagy a vádlott saját magában vagy másban kárt tegyen, vagy vagyoni kárt okozzon –, vagy azzal kapcsolatos okból van szükség, hogy a gyanúsítottat vagy a vádlottat megakadályozzák a szökésben, vagy abban, hogy harmadik személyekkel, például tanúkkal vagy áldozatokkal kapcsolatba lépjen. A fizikai kényszerítő intézkedések alkalmazásának lehetőségéből nem következik, hogy az illetékes hatóságoknak az ilyen intézkedések alkalmazásáról formális határozatot kellene hozniuk.”
- [46] Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján megállapította, hogy az indítványban hivatkozott joghátrány és az ártatlanság véelme alkotmányos tartalma között

alkotmányjogi értelemben összefüggés áll fenn, ezért az indítványozó által állított jogsérelmet az alábbiak szerint vizsgálta.

V.

- [47] Az indítványozó a megelőző peres eljárásban személyiségi jogi igényt érvényesített. Kereseti kérelmében azt kérte: a bíróság a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 80. § (1) bekezdése alapján állapítsa meg, hogy az alperesek megsértették a képmás védelméhez fűződő jogát, mert a vele szemben indult büntetőeljárásról készült tudósítást olyan, a hozzájárulása nélkül készített fényképpel illusztrálták, amelyen bilincsből látható.
- [48] Az Alkotmánybíróság már több határozatában hangsúlyozta, hogy az Alaptörvény 28. cikke a bíróságok részére alkotmányos kötelezettségként írja elő, hogy ítélező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék {pl. 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]; 28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [17]}. Ebből a kötelezettségből következik, hogy a bíróságnak a jogszabályok adta értelmezési mozgástér keretein belül azonosítania kell az elé kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, és a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmeznie.
- [49] A bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény. Ilyen panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, vagyis azt, hogy a jogszabályok alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e.
- [50] Az indítványozó által benyújtott alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy alapjogi relevanciája több vonatkozásban merül fel. Az indítványozó személyiségi jogi igénye alapvetően abból fakad, hogy róla az I. és II. rendű alperes – mint sajtószervek – fényképet készítettek és ezt – hozzájárulása nélkül – a vele szemben megindított büntetőeljárásról szóló tudósításhoz illusztrációként felhasználták.
- [51] Az ügy alapjogi relevanciája részben azon alapul, hogy az indítványozóval mint közszereplő politikussal szemben megindított büntetőeljárás olyan közérdeklődésre számot tartó esemény, amelyről az I. és II. rendű alperesek jogosultak voltak tájékoztatást nyújtani. Az ügy alapjogi relevanciája ezért ebben az összefüggésben a sajtószabadságra [Alaptörvény IX. cikk (1) és (2) bekezdésével] tekintettel merül fel.
- [52] Nem hagyható ugyanakkor figyelmen kívül, hogy az I. és II. rendű alperes által közölt tudósítás olyan képi illusztrációt tartalmaz, amelyen az indítványozó bilincsből látható még azelőtt, hogy büntető ügyében jogerős bírói döntés született volna. Ebben az összefüggés az ügy felveti az ártatlanság vélelmének a IV. pontban

bemutatott alkotmányos tartalma szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bekezdésének relevanciáját is.

- [53] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy az eljáró bíróságok az ügy alapjogi relevanciájára figyelemmel voltak. A támadott bírói döntés alaptörvényellenességének kérdése ezért nem merülhet fel azon az alapon, hogy a bíróságok az ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül jártak volna el. Az indítványban foglaltak ugyanakkor megalapozzák annak érdemi vizsgálatát, hogy a Kúria érvényre juttatta-e az ártatlanság vélelmének alkotmányos tartalmát, vagyis az általa kialakított jogértelmezés összhangban áll-e e jog alkotmányos tartalmával.
- [54] A Kúria ítéletének indokolásából egyértelműen megállapítható, hogy döntése során a sajtószabadságnak tulajdonított döntő jelentőséget. Hivatkozással az EJEB ide vonatkozó gyakorlatára (Verlagsgruppe News GmbH & Bobi kontra Ausztria), továbbá az Alkotmánybíróság 7/2014. (III. 7.) AB határozatára és a 28/2014. (IX. 29.) AB határozatra, kiemelte, hogy a közérdeklődésre számot tartó tudósításhoz kapcsolódó képmás nyilvánosságra hozatalához nincs szükség az ábrázolt személy engedélyére. Relevánsnak tekintette a Kúria az ügyben azt, hogy az indítványozó korábban politikus, közszereplő volt, illetve azt is, hogy a vele szemben indított büntetőeljárás kapcsolódott közszereplői minőségéhez, polgármesteri tisztségéhez. A Kúria utalt arra is, hogy köztudomású ténynek tekinthető, hogy az indítványozót előzetes letartóztatásba helyezték. A Kúria álláspontja szerint az indítványozó személyiségi jogséremlme akkor lett volna megállapítható, ha a felvétel a tudósítás szöveges tartalmától függetlenül az indítványozó személyét önmagában is megalázó helyzetben ábrázolja. Az indítványozó azonban a képen öltönyben látható, a bilincs, illetve a vezetősíj közvetlen rátekintéssel nem észlelhető külső, objektív szemlélet szerint. A Kúria álláspontja szerint tehát a felvétel az indítványozót nem megalázó helyzetben mutatja be, ezért személyiségi jogsértés nem állapítható meg.
- [55] Az indítványozó szerint a Kúria figyelmen kívül hagyta azt a tényt, azáltal, hogy a képi illusztráció őt a jogerős ítélet meghozatala előtt bilincsből, vezetősíjjal vezetve egy büntetés-végrehajtási őrral melletti mutatja be, egyértelműen azt a látszatot kelti, hogy bűnös.
- [56] Az Alkotmánybíróság az indítványban foglaltakra tekintettel kiemeli, hogy a Kúria kifejezetten hangsúlyozta ítéletében: az állandó bírói gyakorlat szerint a sajtószerv helyreigazítás kötelezettsége nélkül, objektív módon tudósíthat valamely büntetőeljárás aktuális állásáról. A tudósítással szemben az a követelmény, hogy összhangban álljon az adott eljárás aktuális állásával, és tartsa tiszteletben az ártatlanság vélelmének alkotmányos alapelvét.
- [57] Az adott ügy alkotmányossági szempontú megítélésének lényeges kérdése, hogy a sajtóban közölt tudósításhoz csatolható-e olyan képi illusztráció, amely az érintettet a nyilvánosság előtt fizikai kényszerítő eszköz alkalmazása során mutatják be. A probléma jelentőségét mutatja, hogy az ártatlanság vélelmével összefüggésben az

EJEB kiemelten foglalkozott ezzel a kérdéssel és a fentiekben hivatkozott irányelv megalkotása során az Európai Unió jogalkotó szerve is.

- [58] Az Alkotmánybíróság az indítványozó konkrét érveivel összefüggésben rámutat: az EJEB több ítéletében is megállapította, hogy a kényszerítő intézkedések – pl. előzetes letartóztatás – alkalmazása önmagában nem sérti az ártatlanság véelmét. Az EJEB gyakorlata szerint megállapítható az is, hogy a társadalom széles rétegét érintő ügyekről szóló tájékoztatás a sajtószabadság körébe tartozik. E szempontokra utalnak az Európai Unió jogalkotó szervei is az irányelv preambulumban: a tagállamok hatóságainak egy büntetőeljárásról szóló tájékoztatás során megfelelően tiszteletben kell tartaniuk az érintett ártatlanság véelméhez fűződő jogát, ez azonban nem érintheti a sajtó szabadságát.
- [59] Kifejezetten a bilincsből történő képi illusztrációval összefüggésben az Alkotmánybíróság az alábbiakat emeli ki. A jelen ügyben nem hagyható figyelmen kívül – amint erre a Kúria kifejezetten utalt –, hogy köztudomású ténynek minősült: az indítványozót előzetes letartóztatásba helyezték. A sajtóban megjelent képi ábrázolás az előzetes letartóztatás fenntartása tárgyában tartott tárgyalást megelőzően készült.
- [60] A sajtószervek rendszeresen tudósítanak arról, hogy mikor és kinek az előzetes letartóztatásáról dönt a bíróság, valamint arról is számot adnak, hogy miként dönt a bíróság az előzetes letartóztatás kérdésében. Ezekben az esetekben a filmfelvételeken, fotókon bilincsből, vezetőszáron látható a gyanúsított, mert a személyes szabadságot korlátozó kényszerintézkedések realizálása így valósul meg, és a büntetőeljárás e szakaszában – a jogerős elítélésig – ennek ellenére és ezzel együtt megilleti a gyanúsítottat az ártatlanság véelme.
- [61] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza ezért, hogy az indítványozóval szemben az előzetes letartóztatásával összefüggésben alkalmaztak fizikai kényszerítő eszközt a hatóságok. Ezen eszközök alkalmazása a kényszerintézkedések velejárója, ezért nem állapítható meg, hogy a hatóságok intézkedésére alaptalanul, vagy azért került volna sor, hogy az indítványozót bűnösnek mutassák be a nyilvánosság előtt.
- [62] A fentiekben kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvánnyal támadott bírói döntés nem alaptörvény-ellenes, ezért az alkotmányjogi panaszt elutasította.

Budapest, 2017. november 21.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró